

Stanjura pro Seznam Zprávy: S plynem jsme bohužel nepřipraveni

1.7.2022 - | Ministerstvo financí ČR

Minoritní akcionáři kritizují, že jste navrhli prodloužit termín pro výplatu dividendy o tři měsíce z 1. srpna na 1. listopad letošního roku. Proč k tomu došlo? Znamená to, že teď ČEZ nemá peníze na výplatu?

Většinová a minoritní akcionáři spolu nemají mluvit přes média. Respektuji jejich názory a přání. Motivy nezkoumám, ale nevidím důvod si s nimi takto vyměňovat názory. ČEZ je společnost kótovaná na burze, budeme mimořádně opatrní ve veřejných výrocích k ČEZ. Důvody pro prodloužení termínu jsme vysvětlili v tiskové zprávě. Je to věc i představenstva ČEZ, aby to dovysvětlilo na valné hromadě. Naše rozhodnutí nemohlo být žádným překvapením pro ty, co se věnují energetice a stavu trhu s energiemi v Evropě.

Kolik peněz díky tomu stát získá?

Zhruba 17,5 miliardy korun.

Nedostali jste se kvůli tomu do konfliktu s vedením ČEZ Daniela Beneše?

Myslím, že je věcí akcionáře, jaká bude dividendy. Představenstvo má ze zákona nějaký návrh, ale je to věc akcionáře.

Naštvaly vás odměny vedení ČEZ? Nebylo to komunikačně a vlastně i politicky a symbolicky nešikovné inkasovat takové peníze v době, kdy řada lidí upadá do energetické chudoby?

Vše proběhlo podle pravidel. Pokud má někdo pravidla, nemají se porušovat, i když se nám to nemusí líbit. Podle mých informací vše proběhlo podle regulí. Samozřejmě v době, kdy ceny energií rostou, je to vnímáno jinak než v období, kdy byly ceny energií nízké. Politik není od toho, aby sděloval jen hezké zprávy. Udělat se to takto muselo. Že to vzbudilo emoce a kritiku, je pravda.

V nedávném rozhovoru pro podcast Kecy & politika jste zmiňoval jakousi kritiku volby Aleše Michla do čela České národní banky. Jak tuto prezidentovu volbu hodnotíte?

Pokud si někdo myslí, že jsme s ním guvernéra ČNB měli za něco vyměnit, plete se. Miloš Zeman takto nikdy nefungoval. Za druhé to jmenování guvernéra bylo překvapivé, já si předepisuji velmi zdrženlivé komentování, protože budeme muset spolupracovat na bázi ČNB a Ministerstva financí.

A to by asi byla katastrofa, kdybyste šli proti sobě...

No, já si myslím, že ano. Takže myslím, že jmenování tří nových členů bankovní rady, že bylo přijato ekonomickou veřejností dobře.

Berete to jako takovou remízu?

Remízu... Všichni mají odbornou erudici, to je důležité. Nikdo z nich se dopředu nevyjadřoval k tomu, jak bude rozhodovat, až tam bude, což je podle mě správně. Nemá cenu říkat dopředu, jak to bude za dva, za tři měsíce. Já si pamatuju, že asi deset dnů před spuštěním ruské agrese byl (premiér a

předseda ODS) Petr Fiala v televizi a říkal, že hrozí válka. Tak se podívejte na ty komentáře – i významní komentátoři ho strhali, že neví, o čem mluví. A za 10 dnů bylo všechno jinak.

Myslím si, že je dobře, že jsou zdrženliví. Jako vláda máme nejlepší zkušenost s Evou Zamrazilovou, předsedkyní Národní rozpočtové rady, což je orgán, který zkoumá velké zákony, které se týkají rozpočtu. S ní byla podle mě výborná spolupráce, viděla to stejně jako my: že vláda nemá vytvářet zbytečně velké dluhy. Já si myslím, že to bylo dobrá nominace.

Karina Kubelková je poradkyně premiéra.

Ano.

Byla to vaše preference, aby ona tam šla?

Má osobní preference?

Nebo vládní, stranická.

Já myslím, že není nic tajného říct, že pan premiér samozřejmě tuto věc debatoval s panem prezidentem.

Když prezident rozhodl o jmenování Aleše Michla guvernérem ČNB, trhy reagovaly poměrně drsně. Čekali jste to?

I velmi známí ekonomové říkali, že je na zápis do učebnic, že ČNB intervenuje proti jmenování svého guvernéra ještě před tím, než byl jmenován (centrální banka intervenovala v reakci na oslabení koruny, což způsobila informace, že guvernérem bude Aleš Michl – pozn. red.). Myslím si, že není možné oslabovat kurz koruny, takže to zřejmě bylo na místě a víc bych se k tomu nevyjadřoval.

My v té veřejné debatě trochu přeceňujeme roli vlády, kterékoliv. Naše centrální banka je opravdu velmi nezávislá (já to nijak nezpochybňuji), ale také nese velkou odpovědnost, protože je to hlavně její úloha, aby inflaci dostala pod kontrolu. Já to nedělám, ale politici mohou radit a komentovat, který z nástrojů si mají podle nich vybrat.

Budete se snažit o to, aby ke konfliktům mezi vládou a ČNB nedocházelo?

Udělám všechno pro to, abychom ve střetu nebyli. Snažím se myslet na ty, kteří si spořili a dochází k devalvací jejich úspor. To je pro mě smutnější příběh než ti, kteří mají úvěry a zvyšují se jim úroky. Poškozuje to věřitele i dlužníky a pak se těžko plánují i státní výdaje. Je klíčový úkol nové bankovní rady, aby rychle inflaci snížila.

Nemůže být Aleš Michl prodlouženou rukou Andreje Babiše, který kritizoval guvernéra Jiřího Rusnoka za zvedání sazeb? Nemůže se takto dostat do střetu s vládou?

My jsme vlastně s (expremiérem a předsedou hnutí ANO Andrejem) Babišem ve střetu pořád. K tomu nic nepotřebuje. Pevně věřím, že nový guvernéř nebude prodlouženou rukou Andreje Babiše, nemám žádné indicie, že by měl být. Známe jeho minulost, jeho poradenství, ale pokud přijal nabídku tak odpovědné funkce, pevně věřím, že žádné vazby k žádnému politikovi nebudou a že se bude rozhodovat nezávisle.

Vládní koalice nyní hodně řeší Budvar.

Nepiju.

Politici vaší koalice se k budoucnosti pivovaru ve vlastnictví státu staví různě. Třeba TOP 09 by podnik privatizovala, jiný názor má šéf lidovců. Tak co bude s Budvarem? Bude se privatizovat, či nikoliv?

V programovém prohlášení nic takového není. Máme tolik starostí s podstatněji věcmi, že nechci věnovat nic ze své politické energie ohnivým debatám o privatizaci Budvaru. Pokud bychom nebyli v krizové situaci, nebyla válka, inflace a vysoké ceny energií, mohla by to být zajímavá politická debata. Nemáme na ni čas, není důvod otvírat další témata. Já pevně doufám, že nám to z naší vládní agendy nesebere vůbec nic.

Neukazuje současná doba, že privatizovat není dobrý krok? Mám na mysli například plynovody či vodovody.

Debata, co je strategicky vhodné mít ve vlastnictví státu, je dobrá. Nemyslím si, že všechno, o čem se dnes mluví, má být ve státních rukou. Máme zachovat tolik tržních principů, kolik regulace unesou. Jedna věc je mít ropovody, plynovody, strategické projekty, ale druhá věc jsou firmy, které to provozují. Takže dopředu nemáme mít žádné předsudky, ale měli bychom se soustředit na energetickou bezpečnost. Nevím, jestli otvírat nákup dalších a dalších majetků, zase by nám to bralo politickou energii.

Nespalo by se vám teď lépe, kdybyste věděl, že plynovodní infrastruktura je ve vlastnictví státu?

Já bych spal lépe, kdybychom nebyli závislí na Rusku – jako Finsko, Polsko. Teď to musí řešit stát. Bude to dražší, protože nejsme jediní, kteří se oné závislosti chtějí zbavit.

Máte za sebou tři dny jednání v Kataru s politiky a šéfy investičních fondů. Jaká mohou být reálná očekávání pro Českou republiku vzhledem k řešení naší energetické budoucnosti a bezpečnosti?

Klíčové je, že jsme podepsali smlouvu o zamezení dvojího zdanění. Teď se připravuje smlouva o ochraně investic. Naši lidé v Kataru byli na pracovním jednání loni, letos v září přijedou do Prahy katarští experti. Pozvali jsme je, ať přijedou dříve, abychom přípravu dohody akcelerovali. Katařané říkají, že tyto dvě smlouvy – zamezení dvojímu zdanění a ochrana investic – jsou pro ně předpokladem pro investice v České republice. Přijde mi to logické.

Politicky šlo o nebývale velkou vládní výpravu. Co jste tím Kataru chtěli vzkázat?

Naši vyjednavací vše dobře připravili v Dauhá, takže jsem rád, že jsme mohli jasně demonstrovat zájem České republiky o spolupráci s Katarem. Byli jsme tam tři ministři, čímž jsme ukázali, že máme eminentní zájem o posílení ekonomické spolupráce.

Katar nebude v ČR a Evropě investovat do energetiky, tu mají doma. Hledají jiné příležitosti. Česko je v Kataru známé.

Na základě čeho?

Setkali jsme s kancléřem emíra (Saoud Bin Abdulrahman Al Thani vede emírovův Úřad vlády – pozn. red.), který je po emírovi považován za dvojku v katarské politice. Jde o bývalého velvyslance Kataru v Německu, který měl na starosti i Českou republiku. Zná naše realie velmi dobře, vzpomínal na to, jak vyjednával přímé lety z Dauhá do Prahy pro Qatar Airways.

Měl zkušenost jak s prezidentem Milošem Zemanem, tak s minulou vládou. Bylo to opravdu velmi dobré, bavili jsme se konkrétně.

Vylíčili jste mu svízelnou situaci Česka závislého stoprocentně na dodávkách ruského plynu a potřebě získat plyn z jiných zemí, například LNG z Kataru?

Jasně, to jsme ale zdůrazňovali při všech schůzkách s Katařany. Reagovali dobře. Požadujeme množství, které je pro ně už zajímavé a současně není problém z hlediska celkové produkce. Důležité bylo, že jsme je mohli informovat i o tom, že jsme získali kapacitu v terminálu v Nizozemsku.

Je velká šance, že se domluvíme. Nechci to ohlašovat natvrdo, ještě musíme doladit onu ochranu investic, úspěchu jednání s Katařany ale věřím. Oni rozumí naší potřebě, zejména ve chvíli, kdy jsme se potkali s kancléřem, který působil před pár lety v Německu. Zná problematiku terminálů pro LNG, díky čemuž byla debata velice konkrétní a detailní. Celé by to mohla završit návštěva emíra v Praze, pokud dobře dopadne. My jsme dostali od pana premiéra úkol, abychom vytvořili předpolí.

Návštěva se uskuteční na podzim?

Přesně tak. Potkali jsme se s ním na večeri v Dauhá. Musím říct, že je opravdu charismatický. Měli jsme možnost s ním delší dobu mluvit. Říkal, že se na návštěvu těší. Byl rád, že jsme v Kataru podepsali smlouvu proti dvojímu zdanění, pomohlo i to, že v Kataru otevíráme nyní ambasádu a že se připravuje i otevření jejich ambasády v Praze.

V Dauhá jsme otevřeli i kancelář CzechTrade, to je pro podporu obchodu také důležité. Pro země v tomto regionu je velice důležité potkat se a jednat osobně. S katarským ministrem financí jsem se vlastně potkal pětkrát za poslední dva dny. Díky tomu jsem mohl jednat i s egyptským ministrem financí a dalšími strážci pokladů z celého světa. (smích) Já jsem zatím opatrný v hodnocení této vládní mise, znalci ale říkají, že to byla úspěšná návštěva. Uvidíme v příštích měsících.

Stal se v Kataru fotbal politickou diplomacií?

My se učíme Katar poznávat. Je to stát s obrovským množstvím nerostných surovin, modernizující se země, která se nyní snaží, aby co nejlépe proběhlo mistrovství světa ve fotbale na konci tohoto roku. Opravdu, o fotbale jsme mluvili při každém jednání, hodně jim na šampionátu záleží. Je třeba říct, že hlavními partnery Kataru jsou asijské obchodníky z Japonska či Indie s dlouhodobými kontrakty. Jedinou šancí pro Evropu je, že Katar nyní navyšuje produkci LNG.

Přehodnotí v tomto Česká republika svou politiku a namísto na burze bude plyn kupovat na základě dlouhodobějších kontraktů?

Klíčový problém je, že jsme téměř 100% závislí na ruském plynu. Rusové používají plyn jako svou zbraň k politickému vydírání a vytváření tlaku a chaosu. Snaží se tím rozložit jednotu Evropské unie, takže musíme najít jiné zdroje.

Nejlogičtější řešení je LNG. Nemáme ale přístup k moři, takže potřebujeme terminál – ať už v Německu, Nizozemsku, nebo Polsku. K tomu potřebujete mít zajištěnou dopravu plynu. Řešíme to v jednom balíku, přemýšlíme i o podílení se kapitálově na výstavbě nových LNG terminálů.

Máte na mysli Omán?

Nebo třeba i v Polsku, což jsme s jejich vládou již probírali. To je primárně záležitost Ministerstva průmyslu a obchodu, kontrakty však uzavírá ČEZ, jehož akcionářská práva vykonává Ministerstvo financí. Ve smlouvě mezi vládou a ČEZ máme ustanovení, že jestli se podaří vytvořit státního obchodníka, převedeme tuto činnost na něj. Na toto jsme ale například při aukci na kapacitu v nizozemském terminálu nemohli čekat, protože bylo třeba jednat okamžitě.

Jak je možné, že většina ostatních států v EU má alternativy v oblasti dodávek plynu, ale my jsme naplno závislí na Rusku?

Jsme bohužel nepřipravení na rozdíl od Polska či pobaltských států. Jejich politici nepodcenili nebezpečí Ruska. Tušili, že Putin jednou může dodávky plynu použít jako zbraň. Ještě před dvěma lety tehdejší ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček (ANO) vykládal, jak je třeba pozvat do soutěže na dostavbu jaderné elektrárny ruský Rosatom, abychom dostali dobrou nabídku.

Už tehdy jsem se ptal, jestli si myslí, že ruská a čínská firma dá tržní nabídku, nebo zda spíše cenu podseknou, aby zakázku získali a pak ji využívali tak, aby nás politicky dostávali do úzkých. Dvě předchozí vlády náš stát na alternativu k ruskému plynu nepřipravily, dodnes mi ani nikdo rozumně nevysvětlil, proč jsme v roce 2017 přestali odebírat plyn z Norska.

Jak moc je reálné, že se ceny za energie alespoň přiblíží těm, na které jsme byli donedávna zvyklí?

To je téma, které jsme tu řešili s kolegy z jiných vlád. A sice, že energetická bezpečnost není zadarmo a něco stojí. Investice, tvorba zásob, to zkrátka zvyšuje ceny. Samozřejmě, stát může motivovat lidi k úsporám různými ekonomickými kroky. Musíme si také říct, že možná bude zapotřebí určité kroky v rámci energetické transformace odložit. Klíčové v tuto chvíli bude, zda budeme mít čím topit.

Nizozemská vláda rozhodla o prodloužení povolení k uhlí, a to přesto, že Nizozemsko dlouhodobě přistupuje k zelené transformaci dost razantně. Pod tíhou okolností se však vláda rozhodla některé kroky odložit.

Měli jste příležitost jednat s předními blízkovýchodními politiky. Řešili jste ruskou agresi na Ukrajině?

Nerad komentuji jednání za zavřenými dveřmi. Mohu ale říct, že v rámci debat jsme toto řešili. Nezaznamenal jsem, že by měli proruský postoj. Co je ale hodně zajímavé, byla otázka, jak zvládneme uprchlickou vlnu. To samé zaznělo na Katarském ekonomickém fóru, kde se vystupující shodli, že válka na Ukrajině je globální problém s dopady na celosvětovou ekonomiku.

Když se hovořilo o válce, my to pojmenovávali „ruská agrese na Ukrajině“, a ne „válka na Ukrajině“. Po pandemii přišla válka, to jsou pro světovou ekonomiku silné otřesy. Ukazuje se, že globalizace byla riskantní. Narušené dodavatelské řetězce jsou obrovský problém.

Vystřídá globalizaci lokalizace trhů a ekonomik?

Ano. Myslím, že se ukáže, že nejnižší výrobní náklady nemohou být z dlouhodobého pohledu jediným hlediskem.

Dalším silným tématem ekonomického fóra byla potravinová krize. Řešili jste tento problém v Dauhá?

Ano, téma potravinové bezpečnosti bylo akcentované. Všichni rozumí tomu, že Rusko blokuje dodávky obilí. Ohrožená je Afrika. Mohou se dát do pohybu miliony uprchlíků prchajících před hladomorem. Jinými slovy, pro celý svět je ruská válka na Ukrajině problém a politici napříč si to uvědomují.